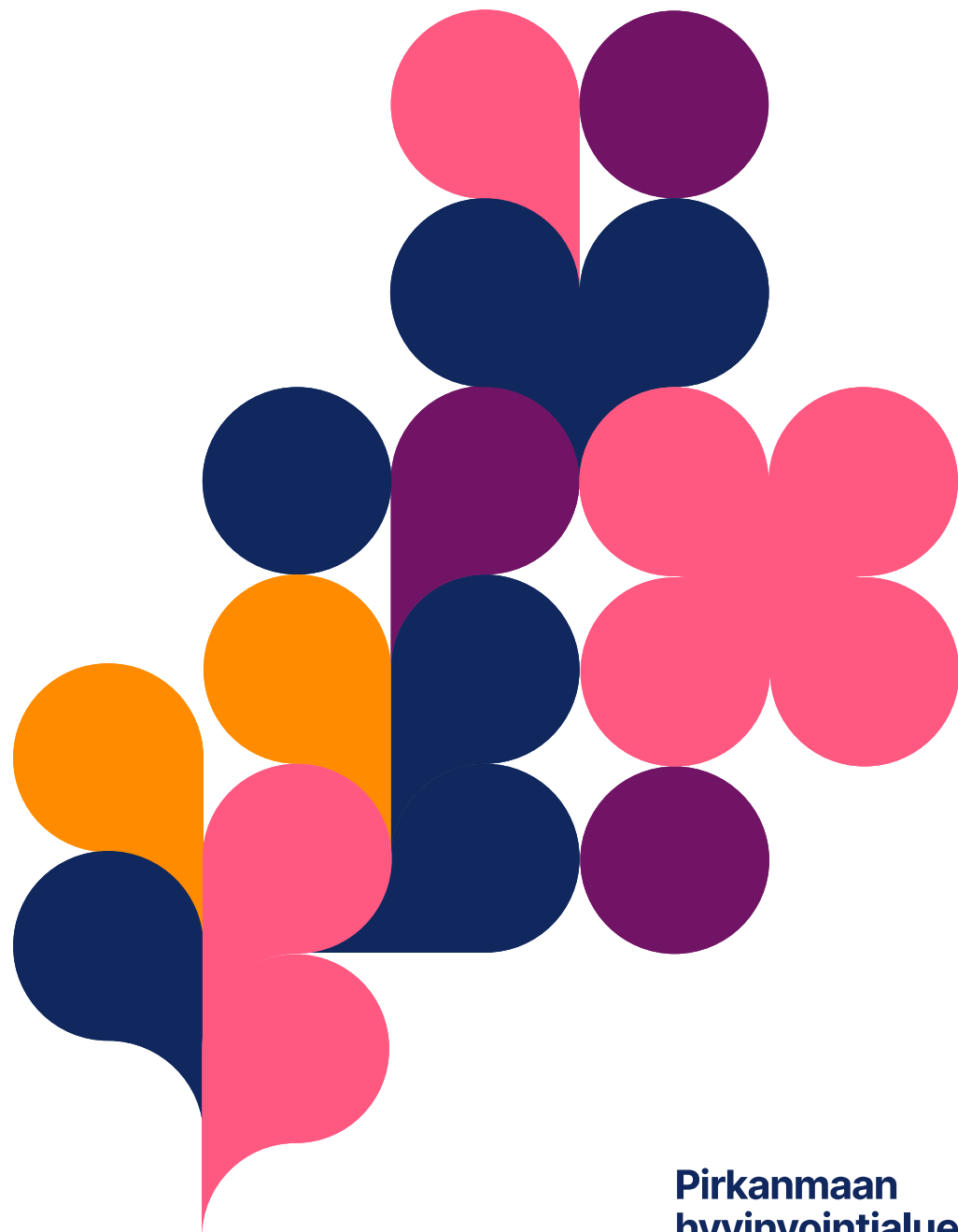

Hoitovelan purku nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa

Johanna Hämäläinen, projektisuunnittelija

Jenna Makkonen, projektisuunnittelija

11.10.2023

Nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelujen tilanne

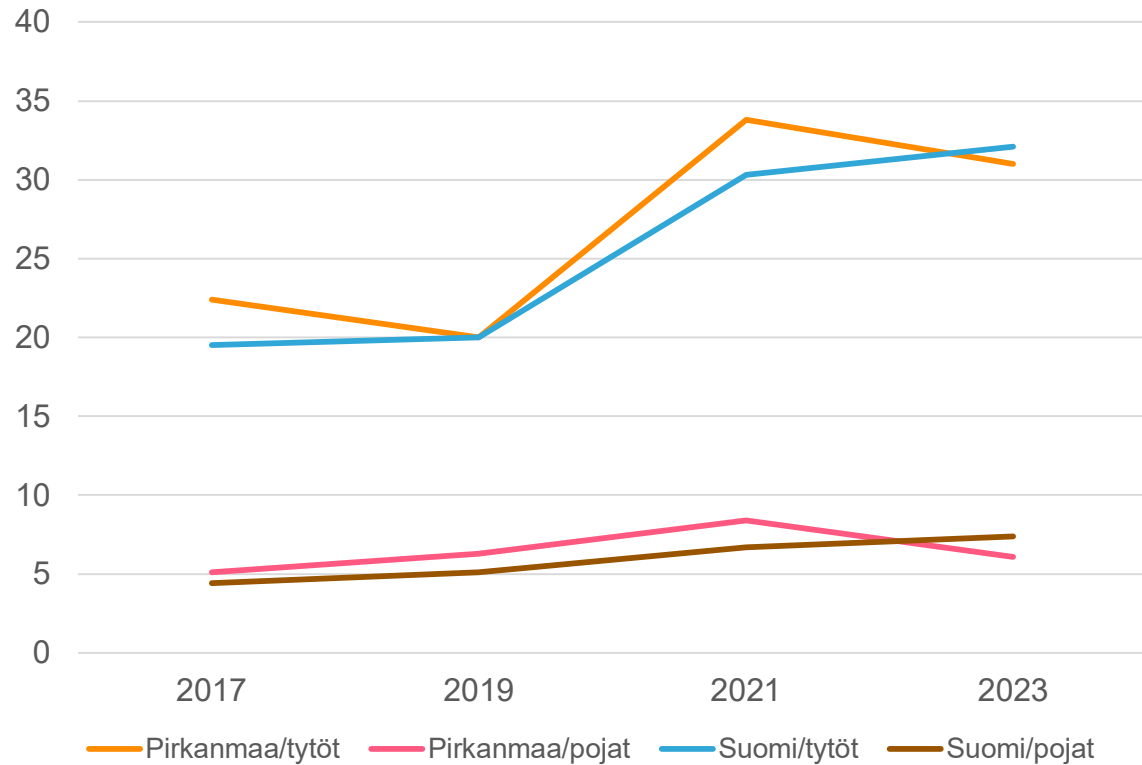
Nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden tilannekuva Pirkanmaan hyvinvointialueella

- Kaikki mielenterveys- ja päihdeoireita hoitavat yksiköt ovat ylikuormittuneet (opiskeluhoito, kasvatus- ja perheneuvonta, lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden yksikkö sekä sairaalapalvelut)
- Nuorten (lievien) mielenterveyshäiriöiden ja mielenterveysoireiden määrä on lisääntynyt ja nuoria hakeutuu kaikkiin yksiköihin em. syistä aiempaa enemmän
- Neuropsykiatristen häiriöiden arviointi, tutkiminen ja diagnosointi ovat lisääntyneet samanaikaisesti ja kuormittavat myös em. yksiköitä
- Työntekijöiden määrä ei ole kasvanut samassa suhteessa
- Missään yksikössä ei ole ”vapaata resurssia” purkaa hoitovelkaa
- Yhteiskunnallisia tekijöitä: koulujärjestelmän muutokset, internet ja sosiaalinen media, vanhemmuus
- Hoitovelan purkua ei voida tässä budjettitilanteessa suunnitella lisääntyvän työntekijäresurssin varaan, vaan on suunniteltava muita toimenpiteitä

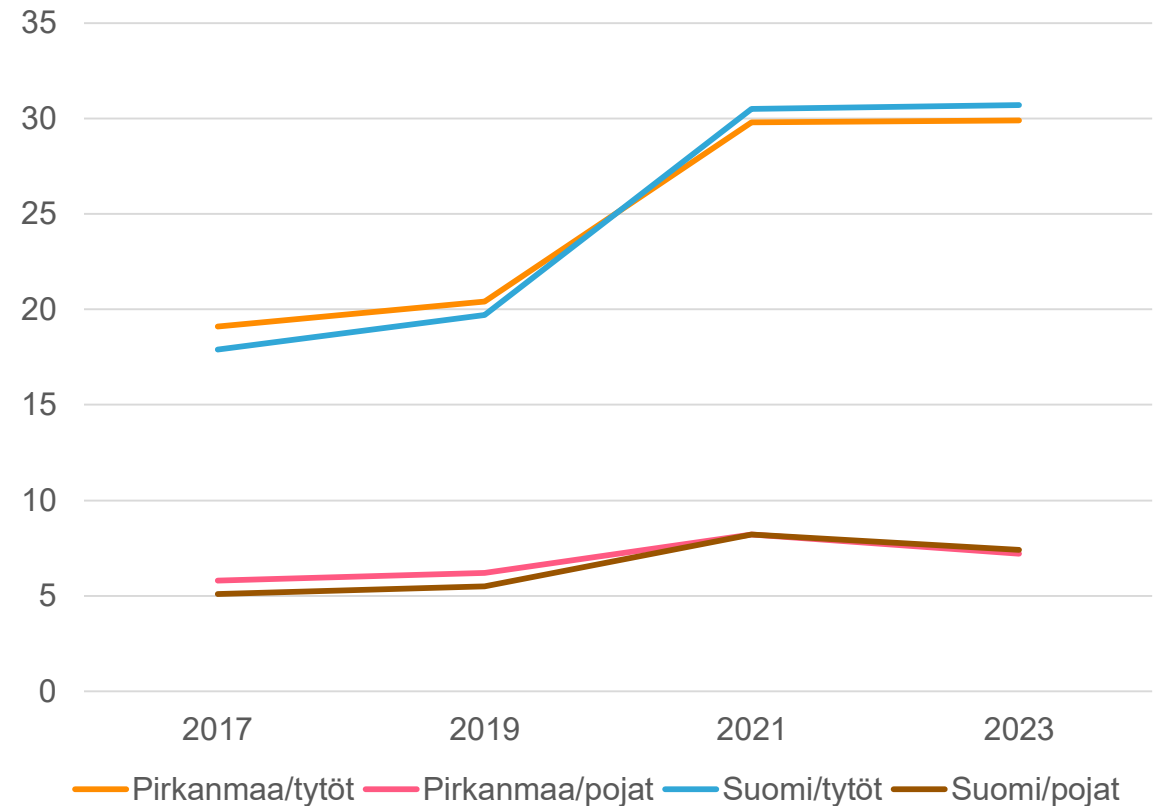
Kouluterveyskysely

Tyttöjen ahdistuneisuus lisääntyi 2019-2021
Pirkanmaalla ammatillisessa koulutuksessa 13,8
prosenttiyksikköä ja lukiossa 10,1 prosenttiyksikköä

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%), ammatillinen
koulutus

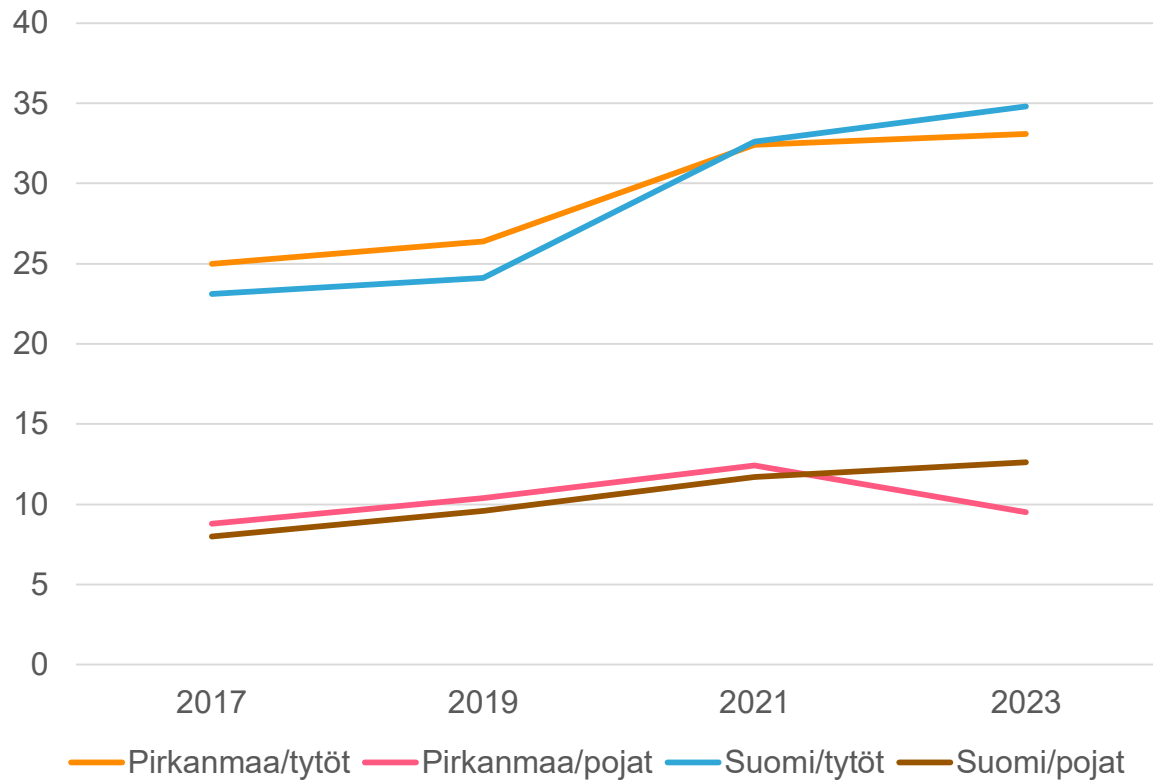
Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (%), lukio

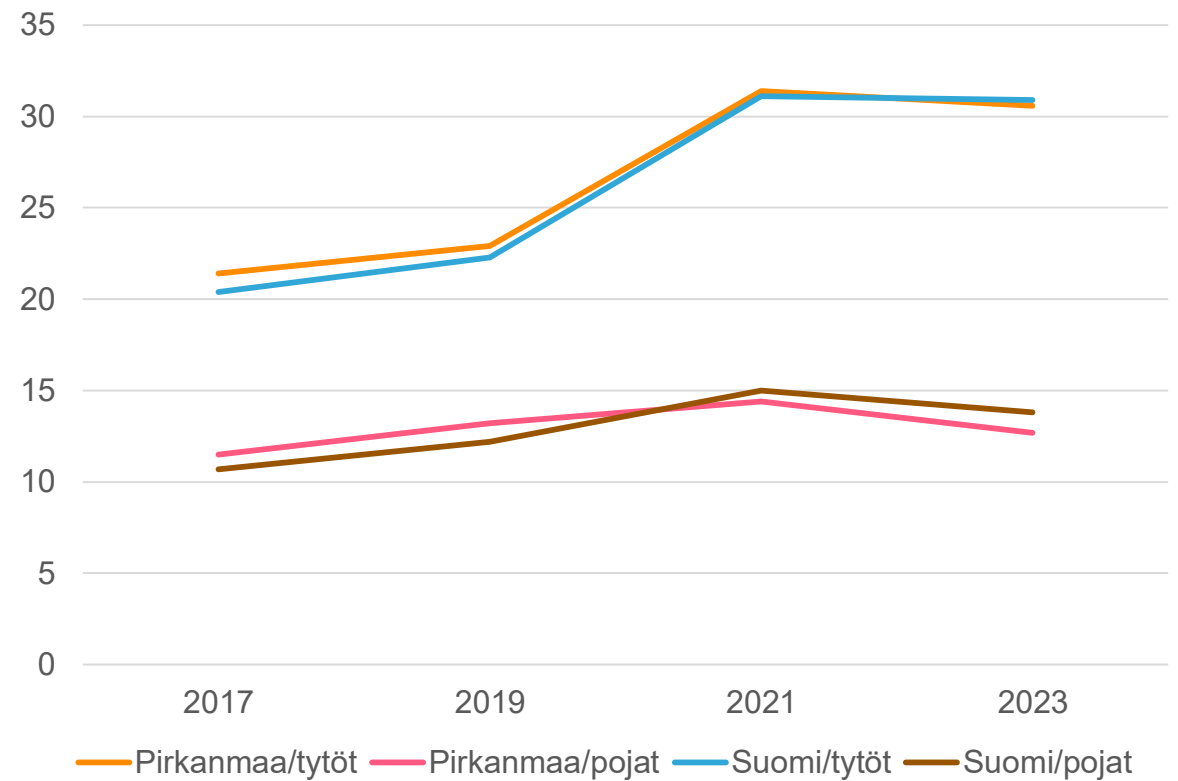
Kouluterveyskysely

Tyttöjen masennusoireilu lisääntyi 2019-2021
Pirkanmaalla ammatillisessa koulutuksessa 6
prosenttiyksikköä ja lukiossa 8,5 prosenttiyksikköä

Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu (%),
ammattillinen koulutus

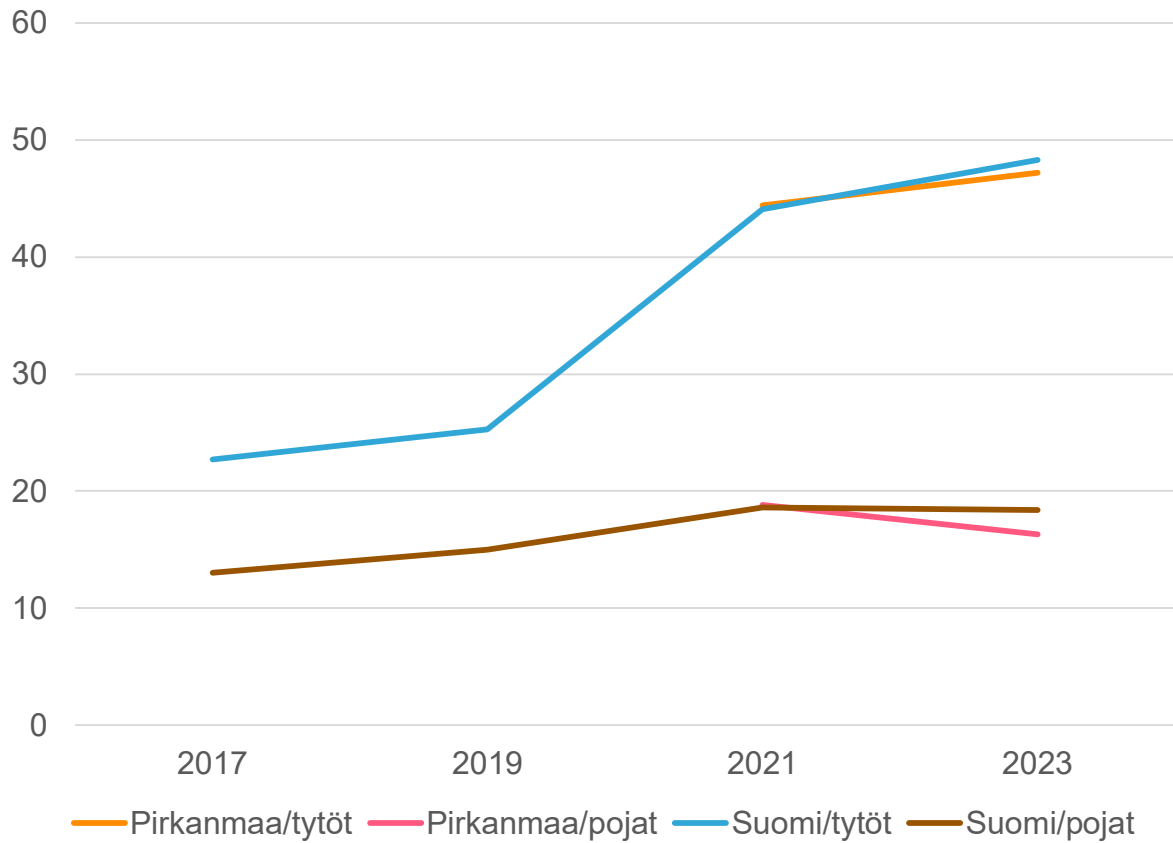
Vähintään kaksi viikkoa kestänyt masennusoireilu (%),
lukio

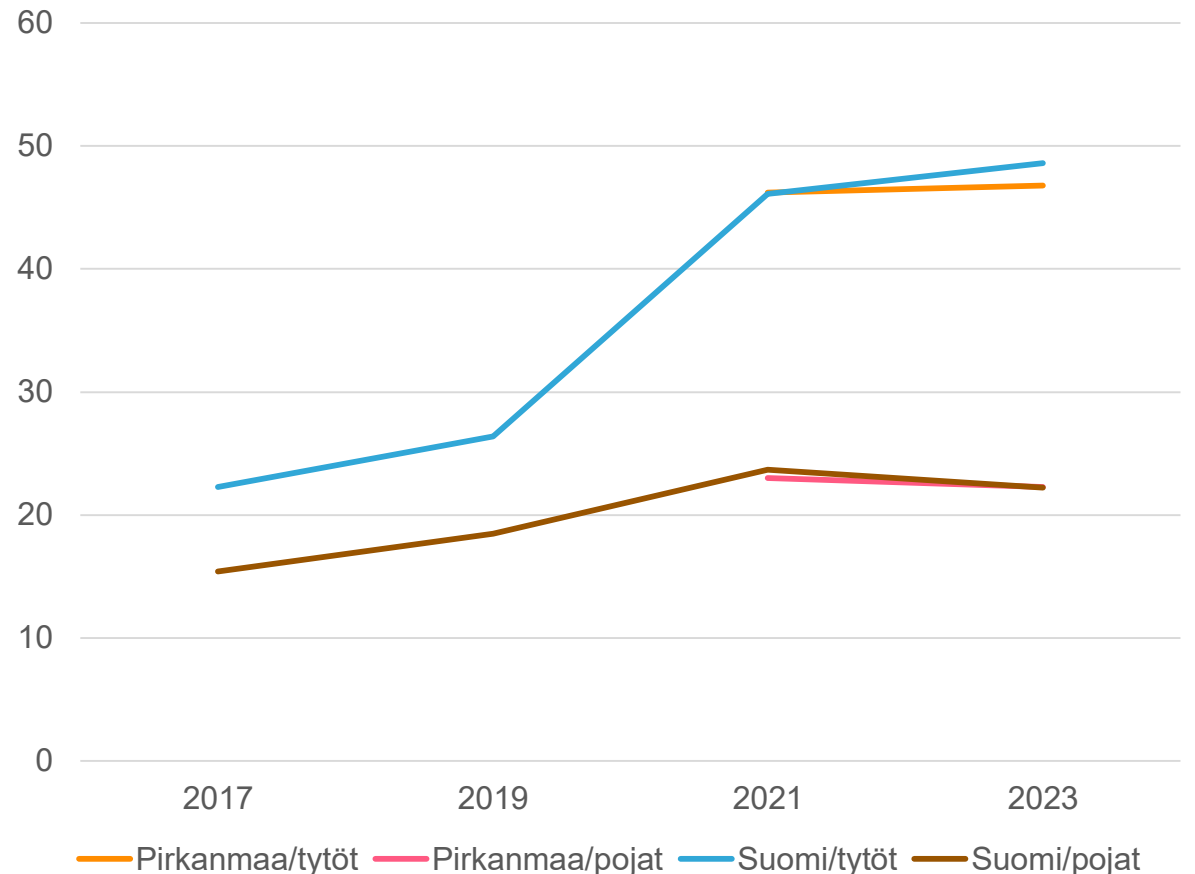
Kouluterveyskysely

Sosiaalinen ahdistuneisuus lisääntyi 2017-2023 Pirkanmaalla ammatillisen koulutuksen tytöillä 25,1 prosenttiyksikköä ja pojilla 2,7 prosenttiyksikköä sekä lukion tytöillä 24,1 prosenttiyksikköä ja lukion pojilla 6,8 prosenttiyksikköä

Sosiaalinen ahdistuneisuus (%), ammatillinen koulutus

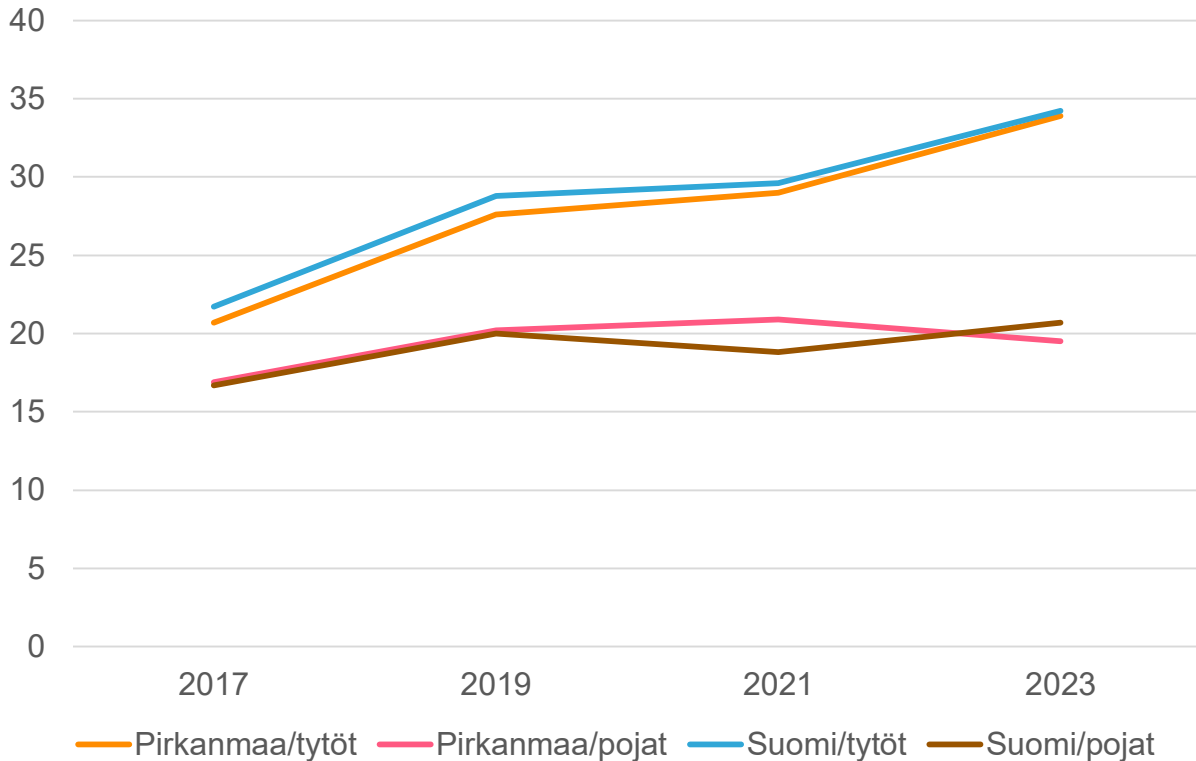
Sosiaalinen ahdistuneisuus (%), lukio

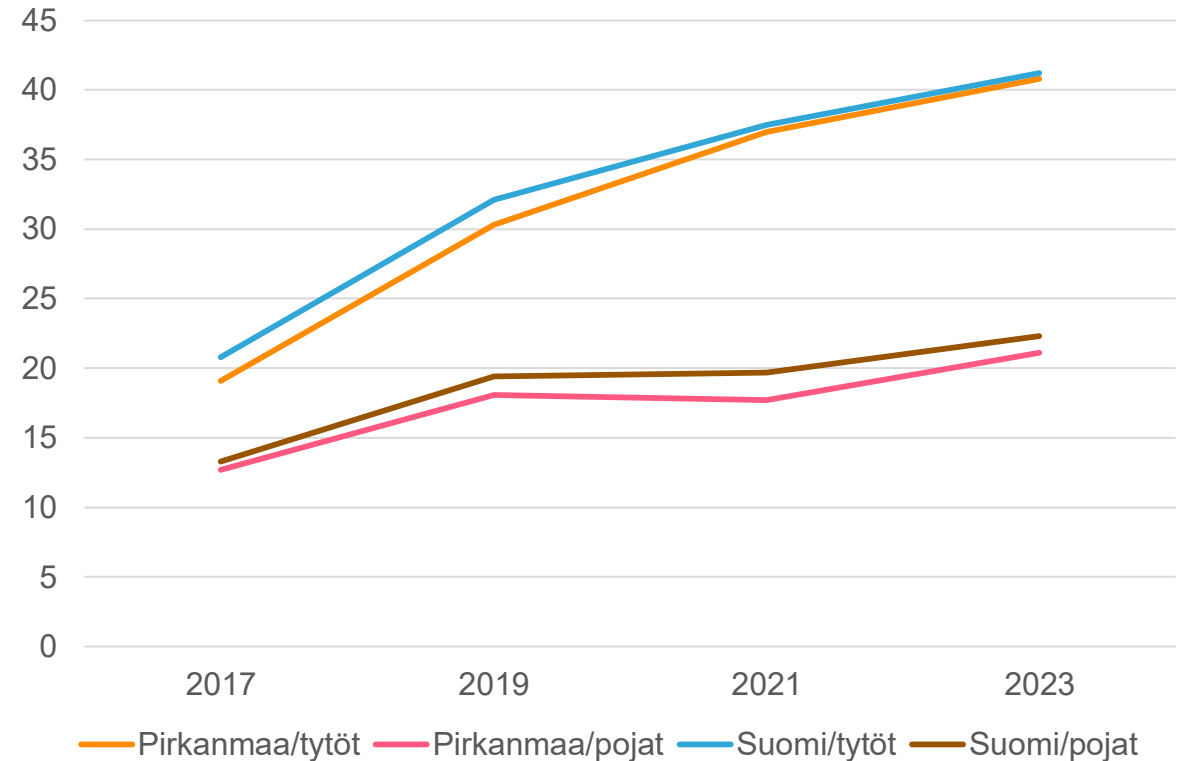
Kouluterveyskysely

Tyttöjen netin käytön vähentämisen vaikeudet lisääntyivät 2017-2023 Pirkanmaalla ammatillisessa koulutuksessa 13,2 prosenttiyksikköä ja lukiossa 21,7 prosenttiyksikköä. Lukiolaispojilla vaikeudet lisääntyivät 8,4 prosenttiyksikköä.

Yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut (%), ammatillinen koulutus

Yrittänyt viettää vähemmän aikaa netissä, mutta ei ole onnistunut (%), lukio

Opiskeluterveydenhuollon tilastot

- Eri asiakkaiden lukumäärä, joille asetettu oireistoon liittyvä ICD10-koodi Tampereen opiskeluterveydenhuollossa (lääkärit ja terveydenhoitajat)

	2017	2019	2022
Ahdistuneisuus	116	288	535
Masennus	217	340	573
Syömishäiriöt	26	16	73

15-24 -vuotiaiden ajankäytön kehitys

Luvut kuvaavat viikoittain käytettyä aikaa (tuntia: minuuttia) jaettuna seitsemällä päivällä, suluissa ajankäyttö viikossa.

	1987-1988	1999-2000	2009-2010	2020-2021	Muutos
Ansiotyö 	2:38 (19:26)	1:45 (13:15)	1:35 (11:05)	1:21 (9:27)	- 10 h
Kotityöt 	1:54 (12:18)	1:53 (12:11)	1:35 (11:05)	1:28 (10:16)	- 2 h
Nukkuminen 	8:54	9:04	9:05	8:59	
Oppilaitoksessa opiskelu	1:21 (9:27)	1:35 (11:05)	1:35 (11:05)	1:15 (8:45)	
Läksyjien teko ja opiskelu kotona 	0:25 (1:45)	0:28 (3:16)	0:29 (3:23)	0:53 (6:11)	+ 4 h
Vapaa-aika	6:37	6:50	7:07	7:01	
Liikunta	0:40 (4:40)	0:43 (5:01)	0:48 (5:36)	0:51 (5:57)	
Lukeminen 	0:41 (4:47)	0:27 (3:09)	0:20 (2:20)	0:12 (0:50)	- 4 h
Sosiaalinen kanssakäyminen 	1:48 (12:36)	1:30 (10:30)	1:30 (10:30)	1:12 (8:24)	- 4 h
Kylässä käynti 	0:31 (3:37)	0:29 (3:23)	0:29 (3:23)	0:15 (1:45)	- 2 h
Tuttavien kanssa seurustelu kotona 	0:12 (1:24)	0:07 (0:49)	0:06 (0:42)	0:03 (0:21)	- 1 h
Muu sosiaalinen kanssakäyminen 	0:14 (1:38)	0:14 (1:38)	0:14 (1:38)	0:35 (4:50)	+ 3 h
Harrastukset 	0:41 (4:47)	0:59 (6:53)	2:06 (14:42)	2:17 (15:59)	+ 11 h
Erittelemätön ajankäyttö 	0:02 (0:14)	0:06 (0:42)	0:09 (1:03)	0:42 (4:54)	+ 5 h

Palvelujärjestelmän ongelmakohtia ja ratkaisuvaihtoehtoja

Palvelujärjestelmään liittyviä ongelmakohtia 1/2

- Työnjako yksiköiden välillä on ainakin osin epäselvä
 - → Asiakkaiden epätarkoituksenmukaista lähettämistä ja palauttamista yksiköstä toiseen
 - → Työntekijöiden väliseen neuvotteluun vastuussa olevasta tahosta kuluu aikaa ja voimavaroja
- Selkeän ja kattavan hoidon porrastuksen puute yksiköiden sisällä ja välillä
 - → Lasten, nuorten ja perheiden palveluihin tarvitaan selkeä ja kattava kuvaus mielenterveys- ja päihdetyön hoidon porrastuksessa linjan sisällä
 - → Näyttöön perustuvat menetelmät eri portailla
 - → Opiskeluhuollossa tunnistettu tarve sisäisen porrastuksen laatimiselle (psykologin antama tuki eri portaalle kuin kuraattorin ja terveydenhoitajan, terveydenhoitajan ja kuraattorin roolin kuvaaminen ja yhtenäistäminen mielenterveys- ja päihdetyössä), mikä edellyttää riittäviä ja sujuvia konsultaatiokanavia erikoissairaanhoidon
- Aikuispsykiatrian resurssivaje ja palveluiden ruuhkautuminen
 - → Opiskeluhuollon toisen asteen mielenterveys- ja päihdepalvelut hoitavat paljon täysi-ikäisiä huonovointisia asiakkaita, mikä on pois lievemmin oirehtivien alaikäisten tuesta
- Koulupsykologien rekrytointivaikeudet

Palvelujärjestelmään liittyviä ongelmakohtia 2/2

- Oirekyselyiden runsas käyttö (erityisesti BDI)
 - → Alkuvaiheen kartoituksessa saatetaan tahattomasti herättää suurempi hoidon tarve kuin tilanne todella edellyttää, jos yhden mittauksen oirepistemäärälle annetaan liikaa painoarvoa seurannan ja toimintakyvyn arvioinnin kustannuksella
 - → Alkuvaiheen kartoituksessa on myös riski oireiden tunnistamatta jäämiseen, sillä osa nuorista ”kieltää oireet” kyselyissä
 - → Ensivaiheen arvioinnin on oltava kokonaisvaltaista, huomioitava toimintakyky ja lievissä/keskivaikeissa oireissa tilannetta on seurattava ja annettava varhaista tukea
 - Kyselylomakkeiden käyttö depression diagnosoinnissa (kaypahoito.fi)
- Kaikille lanupen työntekijöille suunnatun toimintamallin puute nuorten mielenterveys- ja päihdeoireissa
- Opiskeluhoito, kasvatus- ja perheneuvonta sekä lasten ja nuorten mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden yksikkö eivät nykyisin resurssein pysty keskenään vastaamaan kysyntään
- → Millaista varhaista tukea pitäisi pystyä antamaan kaikissa yksiköissä?
- → Mitä menetelmiä linjataan käytettäväksi ja mikä on menetelmäosaamisen kattavuus?

Kustannustehokkaita ratkaisuvaihtoehtoja 1/2

- **Ryhmämuotoisen tuen ja hoidon** nykytilanteen kartoittaminen ja lisäämismahdollisuuksien selvittäminen lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla
 - Kartoitus tällä hetkellä toteutettavista mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden ennaltaehkäisy- ja hoidon ryhmämenetelmistä ja henkilöstön käymistä koulutuksista
 - Selvitys Pirkanmaan hyvinvointialueelle soveltuvista näyttöön perustuvista mielenterveys- ja riippuvuushäiriöiden ennaltaehkäisy- ja varhaisen tuen ryhmämenetelmistä
 - Selvitetään nuorten kokemia esteitä ryhmiin osallistumille ja suunnitellaan yhdessä keinoja tehdä ryhmätoiminnasta motivoivaa ja houkuttelevaa
- Tehostetaan **mielenterveyttä ja päihteettömyyttä tukeviin digitaalisiin palveluihin ja omahoito-ohjelmiin ohjaamista** lievissä häiriöissä ja lisätään niiden hyödyntämistä osana kasvotusten annettavaa hoitoa
 - → Harvakseltaan tapahtuvien tuki- ja hoitajaksojen tehostaminen ottamalla digitaaliset palvelut käytien välillä systemaattisesti osaksi jaksoa
 - → Kaikkia tuki- ja hoitajaksoa odottavia nuorten ohjataan ja tuetaan sopivan verkkopohjaisen omahoito-ohjelman löytämiseen ja tuetaan sen läpikäymisessä

Kustannustehokkaita ratkaisuvaihtoehtoja 2/2

- Varmistetaan käyttöön otettavien ennaltaehkäisy- ja hoitomenetelmien **näyttöön perustuvuus**
- Laaditaan lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan **sisäinen porrastettu hoitomalli** nuorten mielenterveys- ja riippuvuushäiriöihin
 - → yksiköiden välinen työnjako selkeytyy → työntekijöitä kuormittava neuvottelu yksiköiden välillä vähenee säästäten työaika ja voimavaroja / asiakkaiden lähettäminen ja palauttaminen yksiköstä toiseen vähenee
 - Sisällytetään hoidon porrastukseen **jokaisen lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan työntekijän antama tuki mielenterveys- ja riippuvuusoireisiin** (ja tarjotaan tarvittaessa koulutusta)
 - → mielenterveys- ja riippuvuusoireita hoitavien yksiköiden (sisältäen opiskeluhuoltopalvelut) työpaine vähenee
 - → matalan kynnyksen palveluissa voidaan tarjota intensiivisempää tukea sitä tarvitseville
- Varmistetaan **järjestöjen ja hankkeiden tarjoamiin palveluihin** ohjaaminen
 - → Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluja voidaan kohdistaa niitä eniten tarvitseville
 - → Nuorten saama tuki on monipuolista sekä tukee toimintakykyä ja arjenhallintaa

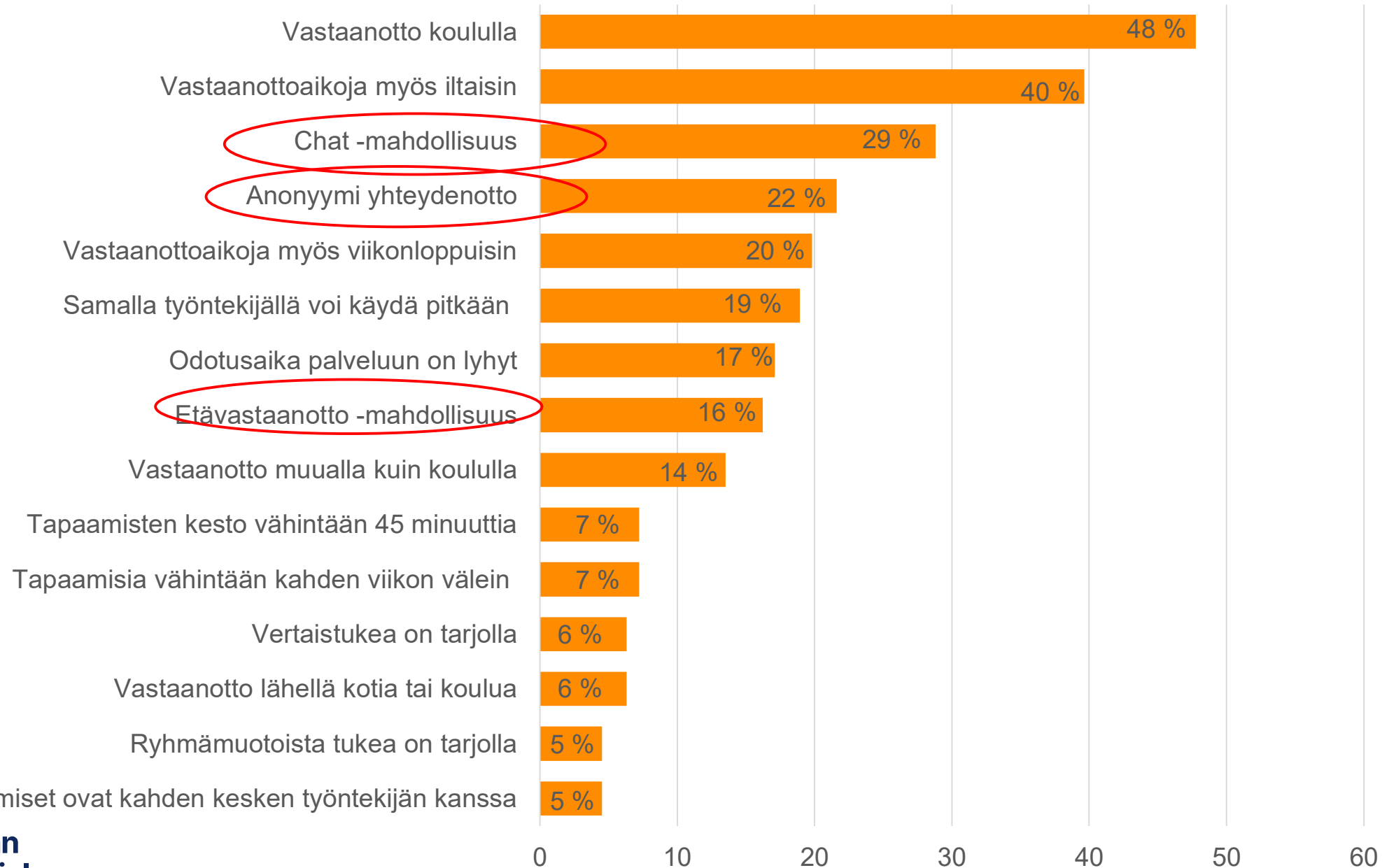

Nuorten toiveita mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämiseksi

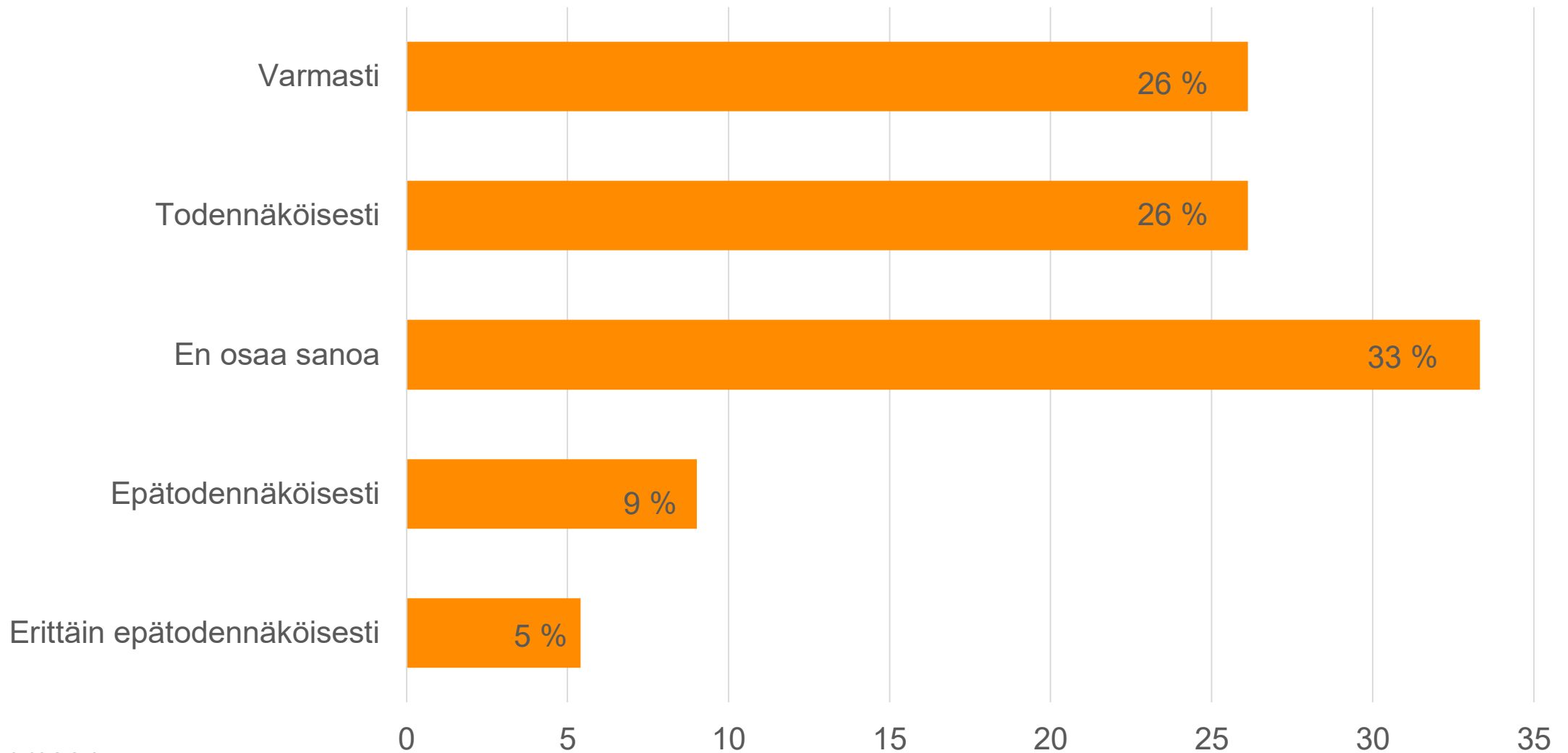
Nuorten toiveita mielenterveys- ja päihdepalveluiden kehittämiseksi

- Santalahdentien Tredun 1. vuosikurssin opiskelijoita pyydettiin osallistumaan Pirkanmaan hyvinvointialueen mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämistä koskevaan kyselyyn oppilaitoksen MOTI-tapahtumassa 29.8.2023.
- Kyselyyn vastanneet saivat palkinnoksi Pirkanmaan hyvinvointialueen kangaskassin ja saivat osallistua elokuvalippuarvontaan. (Osallistuneiden kesken arvottiin neljä Finnkinon elokuvalippua)
- Vastaajia oli yhteensä 111
 - Suurin osa vastaajista oli noin 16-vuotiaita.
 - Kyselyyn vastasivat tapahtumassa myös vieraskieliset ja maahanmuuttotoustaistiset opiskelijat sekä opiskelijat, jotka eivät olisi sähköisesti lähetettyyn kyselyyn todennäköisesti vastanneet.

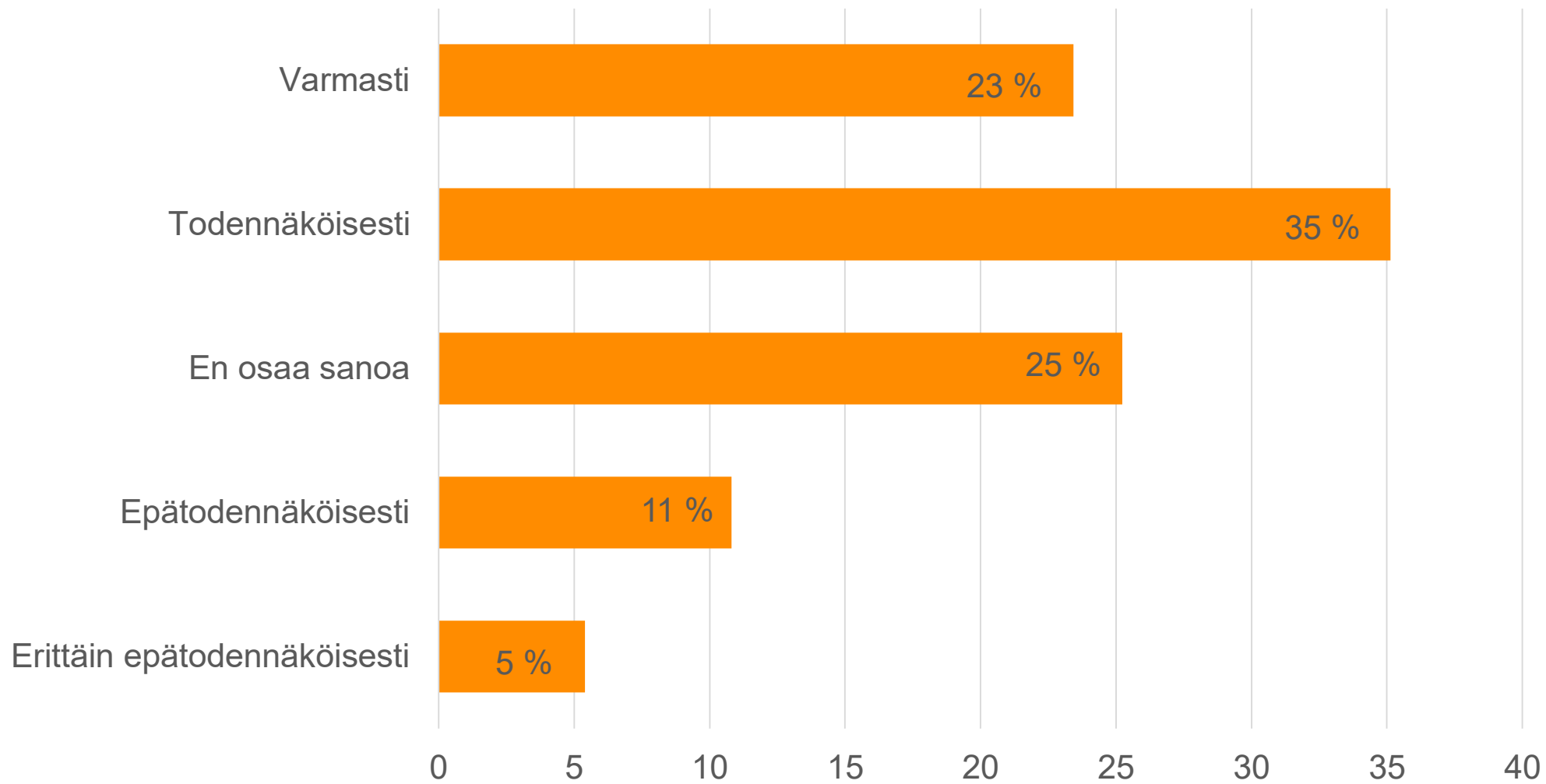
Mitä toivot mielenterveys- ja päihdepalveluilta? Valitse 1-3 tärkeintä. (N = 111)

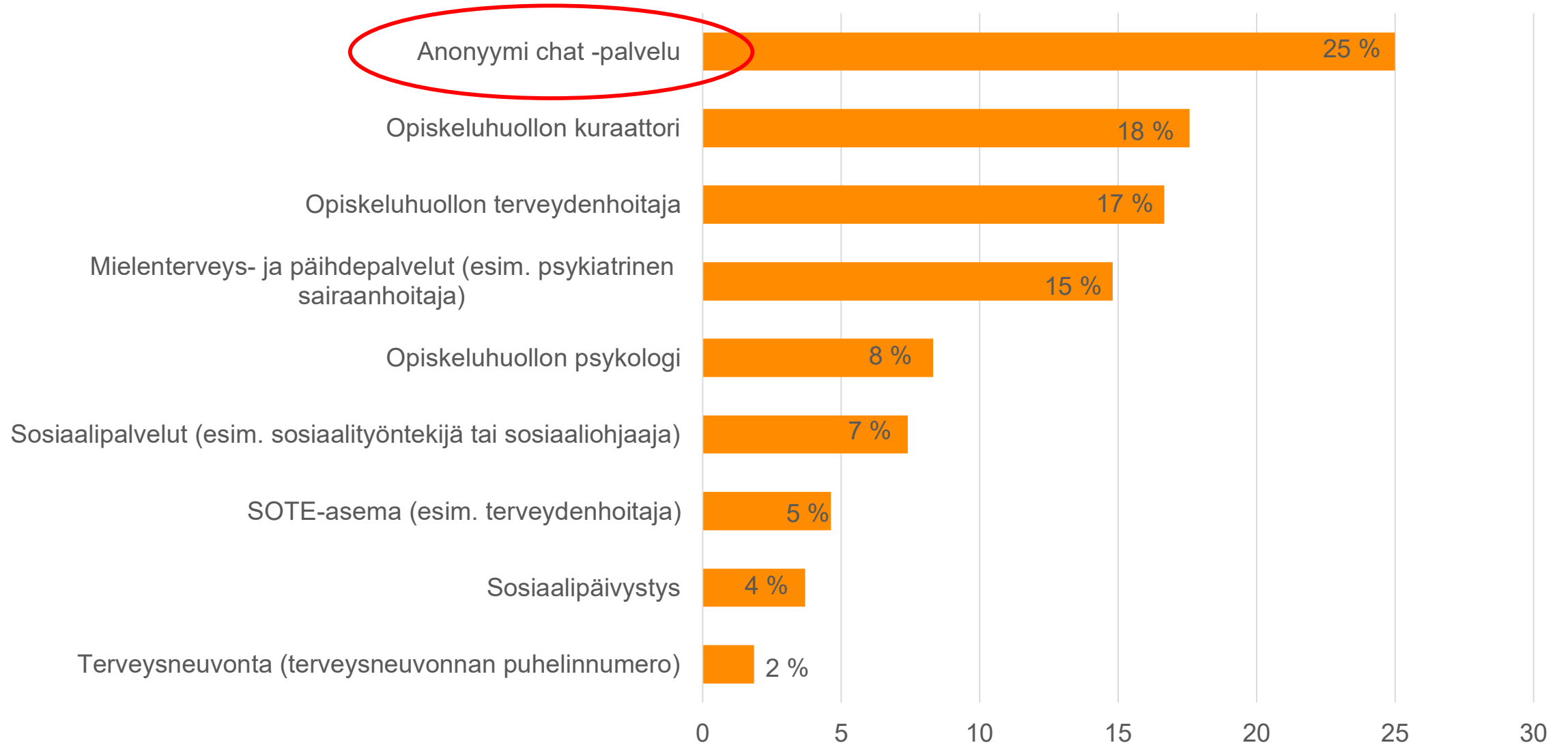
Jos sinulle ehdotettaisiin mielenterveyteen tai päihteiden käyttöön liittyvää verkossa käytävää omahoito-ohjelmaa, kuinka todennäköisesti tutustuisit siihen?
(N = 111)

Kuinka todennäköisesti hakeudut ammattiavun piiriin, jos sinulle tulee elämässä haasteita? (N = 111)

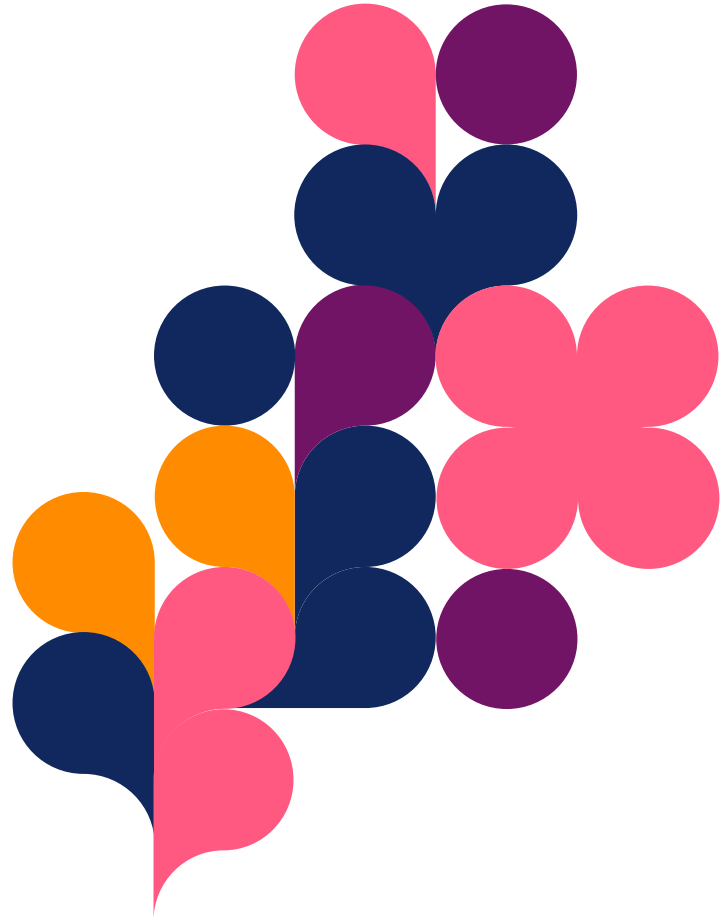

Mistä hakisit todennäköisesti ensin apua? (N = 108)

Ota matalalla kynnyksellä yhteyttä

- Johanna Hämäläinen, johanna.hamalainen@pirha.fi / 040 860 1335
- Jenna Makkonen, jenna.makkonen@pirha.fi / 044 472 2876

Yhteystiedot

Johanna Hämäläinen

Psykologi, suunnittelija

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Finn-Medi 5, 6. krs

Biokatu 12, 33520 Tampere

+358 40 860 1335

johanna.hamalainen@pirha.fi

pirha.fi

